

Op 18 april 2024 organiseerde de ASD De Bilt een mini-symposium onder de titel: Kan iedereen meedoen?

Aanwezigen waren leden van ASD's uit de andere gemeenten van ZOU (Zuid Oost Utrecht), leden van verschillende politieke partijen in de Bilt, de wethouder, beleidsmedewerkers van de gemeente, medewerkers van de Regionale Sociale Dienst en organisaties in De Bilt die een rol spelen bij bestaanszekerheid, zoals MENS, de kerken, scholen, WVT.

De eerste spreker: Jerzy Soetekauw, directeur van Humanitas.

Hij vroeg de zaal of zij Rutger Mathijssen kennen, een verzetsheld die tijdens de 2^e WO in Bilthoven woonde. Hij richtte in 1942 het Utrechts Kindercomité op, bedoeld om onderduikadressen te regelen voor Joodse kinderen. Bij de aanwezigen was Rutger overigens niet bekend. Jerzy wilde hiermee aantonen dat bestaanszekerheid van alle tijden is en dat er altijd mensen zijn die zich sterk maken voor hun medemens.

Humanitas merkt dat mensen langer wachten met het vragen van hulp. Dat komt onder andere omdat velen weinig vertrouwen hebben in de overheid om hen te helpen. Zo is ook zijn eigen ervaring met 2 tantes die slachtoffer zijn van de toeslagenaffaire, maar geen hulp willen vragen. De toegenomen controledrift – en daarmee ook de toegenomen administratie - vanuit de overheid is een belangrijke reden voor meer wantrouwen. En het trekken van conclusies zonder eerst goed na te gaan wat er aan de hand is.

Zijn advies: breng de administratieve last terug. En durf ook af te wijken van de officiële regelingen; dat is lastig en strijdig met controledrift, maar doet wel recht aan verschillen die er zijn tussen mensen en situaties.

Organisaties zoals Humanitas bieden wel een veiliger haven, omdat ze een hand op de schouder van mensen leggen en hen verder willen helpen en niet dreigen.

Zijn advies: zorg voor goed en warm begeleiden; geef zoveel mogelijk direct hulp; als doorverwijzing nodig is, doe dat dan actief en ondersteun dat.

Jerzy ziet zichzelf als een samenlevingsmissionaris, die zeker niet tegenover de overheid wil staan. Hij vindt het van belang dat we mensen beschermen – maak bv het gebruik van Klarna onmogelijk, laat jongeren geen nieuwe telefoonabonnementen kunnen afsluiten, maak kopen op de pof onmogelijk. We kijken nog steeds naar de samenleving alsof deze maakbaar is voor iedereen. Dat is een onterecht beeld, velen kunnen niet zelf hun leven volledig vormgeven.

Naast de controledrift van de overheid noemt Jerzy als ander groot probleem de schuldenindustrie. We weten uit onderzoek al lang dat boetes niet helpen om schulden af te betalen. Toch is dat wat we blijven doen: boetes geven. Als mensen boetes van de CJIB (Centraal Justitieel Incassobureau) niet betalen, kunnen die al snel ongelooflijk veel hoger worden en dat bovenop hun schuld. Wat er ondertussen uitstaat aan schulden plus boetes is veel hoger dan mensen in wezen aan schulden hebben. De salarissen van medewerkers van het CJIB worden betaald uit die boetes, bij hen lijkt er dus geen prikkel om wat te veranderen aan hun werkwijze.

Zijn advies: scheld schulden kwijt.

Jerzy wijst op het belang om als gewone burger ook iets te doen, zoals de Bilthovense Rutger in de oorlog. Bestaanszekerheid begint bij het collectief; het bestaat bij de gratie dat we het voor elkaar blijven opnemen. We moeten ook blijven ageren tegen misstanden. Jerzy's ouders waren beiden onderwijzer; hij heeft daarvan geleerd om altijd te blijven strijden voor het ontwikkelen van talent. Niet ieder kan daarbij evenveel; daar moeten we oog voor hebben en rekening mee houden.

Naar zijn idee mag de positie van ASD's verstevigd worden; de ASD wordt nog te vaak als een moetje gezien. Zorg wel dat je als ASD de bevolking zo goed mogelijk kunt vertegenwoordigen.

Omdat we zorg niet meer kunnen betalen zoals deze was, zie je een trend om informele zorgers naar voren te schuiven. Hij waarschuwt hen niet te zien als financiële sluitpost. Vrijwillige ondersteuning is immers ook niet gratis: werven, scholen, begeleiden is allemaal nodig.

Zijn advies: zorg altijd voor voldoende formele hulp.

De tweede spreker: Sofie Jongepier van Bureau K2.

Bureau K2 is een adviesbureau dat overheden en organisaties helpt bij het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken waarbij het gaat om mensen in een kwetsbare positie. Zij doen onderzoek en leiden veranderprojecten. Onlangs hebben ze een onderzoek in de gemeente De Bilt gedaan en dat onderzoek licht Sofie toe.

Rode draden bij mensen die in een kwetsbare positie zitten zijn: ze ervaren veel stress; ze leven in een kleine wereld (meedoen is immers lastig); er is veel financiële onzekerheid door weinig inkomen en door inkomensgrenzen die gelden voor bv toeslagen; er is veel schaamte en weinig (ruimte meer voor) creativiteit.

Daarnaast ervaren mensen knelpunten in de dienstverlening. Dienstverlening waar wel menselijk contact is, wordt positiever gewaardeerd, denk bijvoorbeeld aan Humanitas of Sociaal Raadslieden. Bij veel dienstverlening ervaren mensen echter een onplezierig contact met de betreffende instantie.

Bekendheid en toegankelijkheid van minimaregelingen is onvoldoende – het blijkt lastig om mogelijkheden te kennen of te achterhalen. De versnippering van diensten wordt als probleem genoemd. Zo ook de overgang tussen gemeenten – bij verhuizing moet er veel weer opnieuw aangevraagd en geregeld worden.

Adviezen die Sofie geeft:

Zorg voor overbruggingszorg tussen gemeenten.

Zorg voor een goede gidsfunctie om mensen daadwerkelijk te begeleiden bij hun vragen.

Maak een overzichtsfolder met mogelijkheden in samenwerking met ervaringsdeskundigen en met inwoners.

Zorg voor een gezamenlijke visie en werkprincipes bij alle instanties binnen de regio ZOU en bij de RSD.

Vanuit de zaal komen een paar suggesties:

Probeer meer in te zetten op preventief coachen.

Bied een open spreekuur aan waar inwoners direct geholpen kunnen worden én met een gidsfunctie; organiseer dit in een neutrale omgeving.